

FRÁSÖGN

af fundum framkvæmdastjórnar þingmannanefndar EFTA í Ankara 11.-14. janúar 2015

Markmið heimsóknar þingmannanefndar EFTA til Ankara var að eiga viðræður við tyrkneska þingmenn, ráðherra, stofnanir og hagsmunaaðila um uppfærslu á fríverslunarsamningi EFTA og Tyrklands frá árinu 1991 og aukið efnahagslegt samstarf við EFTA. Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar EFTA áttu sæti í sendinefndinni Guðlaugur Þór Þórðarson og Katrín Júlíusdóttir, auk Stígs Stefánssonar ritara.

Fríverslunarsamningum hefur fjölgað ört á undanförunum árum og hafa samtök ríkja og einstök lönd beint sjónum sínum að gerð tvíhliða fríverslunarsamninga. EFTA hefur verið í fararbroddi á þessu sviði og eru gildir fríverslunarsamningar EFTA nú 25 talsins og taka til 35 ríkja. Þingmannanefnd EFTA hefur stutt dyggilega við gerð fríverslunarsamninga samtakanna og hefur beitt sendinefndum og þingmannaheimsóknum til þess að kynna og afla stuðnings við gerð fríverslunarsamninga við EFTA.

Tyrkland hefur notið mikils hagvaxtar á síðustu 12 árum og er nú 19. stærsta hagkerfi heims. Tyrkir eru því aðili að G20 samtökunum og veita þeim forystu á þessu ári. Stjórnvöld hafa sett sér það markmið að Tyrkland verði 10. stærsta hagkerfi heims árið 2023 á 100 ára afmæli tyrkneska lýðveldisins.

Tyrkland er mikilvægur viðskiptaaðili EFTA-ríkjanna. Viðskipti hafa aukist hratt á undangengnum árum og nemur hlutur Tyrklands nú 0,8% í utanríkisviðskiptum EFTA. Í Ankara átti sendinefnd þingmannanefndar EFTA m.a. fundi með utanríkismálanefnd, Evrópunefnd, fjárlaganefnd og iðnaðarnefnd tyrkneska þingsins auk efnahagsráðherra landsins. Helst var rætt um mikilvægi þess að uppfæra fyrrnefndan fríverslunarsamning EFTA og Tyrklands og þau tækifæri sem í slíkri uppfærslu fælust til að auka viðskipti aðilanna. Fríverslunarsamningur EFTA og Tyrklands frá árinu 1991 er elstur núgildandi fríverslunarsamninga EFTA. Hann er af svokallaðri fyrstu kynslóð fríverslunarsamninga og tekur aðallega til vöruviðskipta. Með uppfærslu samningsins er stefnt að því að hann taki til þjónustuviðskipta, opinberra innkaupa, samkeppnismála, hugverkaréttinda og sjálfbærrar þróunar eins og svokallaðir annarrar kynslóðar fríverslunarsamningar gera. Viðræður um uppfærslu samningsins hófust í júní 2014 og hafa þrjár viðræðulotur farið fram. Á fundunum kom fram jákvæður vilji tyrknesku viðræðuaðilanna til að ljúka uppfærslu fríverslunarsamnings EFTA og Tyrklands.

Þá komu fríverslunarviðræður Evrópusambandsins (ESB) og Bandaríkjanna, TTIP (e. Transatlantic Trade and Investment Partnership), ítrekað til tals. Viðræðurnar hófust í júlí 2013 og snúa að markaðsaðgangi og varða lækkun og niðurfellingu tolla, upprunareglur, þjónustuviðskipti, fjárfestingar og opinber innkaup. Tollar eru tiltölulega lágir milli Bandaríkjanna og ESB en gagnkvæm viðurkenning staðla eða sameiginlegir staðlar er talin munu örva mjög viðskiptin yfir Atlantsála. Það hefði óneitanlega mikil áhrif bæði á Tyrkland og EFTA-ríkin þó með ólíkum hætti yrði. Tyrkir eru í tollabandalagi við ESB þannig að fríverslun ESB við Bandaríkin mundi þýða að bandarískar vörur ættu aðgang inn á tyrkneskan markað án þess að gagnkvæmni ríkti gagnvart tyrkneskum vörum á bandarískum markaði. Tyrkneskir viðmælendur lögðu áherslu á að TTIP án aðildar eða sérstakrar lausnar fyrir Tyrkland mundi setja tollabandalagið í uppnám. Af hálfu EFTA-ríkjanna var lögð áhersla á að þau fylgdust náið með gangi TTIP viðræðnanna enda ljóst að ef markaðsaðgangur bandarískra fyrirtækja á innri markað ESB breyttist hefði það óhjákvæmilega áhrif á EES/EFTA-ríkin og markaði þeirra sem aðila að innri markaðnum. Jafnframt þyrfti EFTA að tryggja að TTIP mundi ekki skerða samkeppnisstöðu fyrirtækja innan EFTA gagnvart fyrirtækjum í ESB þegar kemur að aðgangi að Bandaríkjamarkaði. Leiði viðræður um TTIP til niðurstöðu er óljóst hvort önnur ríki geti orðið aðilar að samningnum.

Að auki hlaut sendinefnd þingmannanefndar EFTA ítarlega kynningu á stöðu og horfum í ríkisfjármálum á fundinum með fjárlaganefnd tyrkneska þingsins. Þá var staða aðildarumsóknar Tyrklands að ESB kynnt á fundi með Evrópunefnd þingsins en Tyrkland sótti um aðild árið 1987 og aðildarviðræður, sem hafa verið mjög hægfara, hófust árið 2005. Loks var ástandið í Miðausturlöndum rætt á fundi með utanríkismálanefndinni og sér í lagi borgarastríðið í Sýrlandi. Mikill flóttmannastraumur hefur verið yfir landamærin til Tyrklands sem nú hýsir 2 milljónir flóttafólks og er það næstmesti fjöldi flóttafólks í nokkru ríki um þessar mundir.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.efta.int.